

Minisymposium
Lectoraat Antroposofische Gezondheidszorg
12 juni 2015

Behandelmodules muziektherapie

Voor kinderen met
gehechtheidsproblematiek en een
lichte tot matige verstandelijke
beperking

Odulf Damen

Opzet behandelmodules

- Ervaringskennis en tacit knowledge in kaart brengen om systematiek en objectiveerbaarheid te vergroten (> acht muziektherapeuten uit antroposofische zorginstellingen, consensus methode)
- Behandelmodules uitwerken in aansluiting aan Zorgprogramma gehechtheidsproblematiek (Martin Niemeijer)
- Tussen geprotocolleerd en vrij situationeel handelen: Behandelmodules omschrijven de behandelrichting, maar laten ruimte voor individu georiënteerd werken
- Zowel behandelmodules muziektherapie als beeldende therapie ontwikkelen om voor verwijzers de verschillen inzichtelijk te maken

Voor welke doelgroepen zijn de behandelmodules gehechtheidsproblematiek?

- Verwijzers (> deel I)
 - Inzicht in werking therapiesoort
 - Kennis van doelstellingen
- Therapeuten (> deel II)
 - Kennis van doelstellingen, middelen, interventies en attitude
 - Kennis van observatiecriteria
- Studenten en beginnende beroepsbeoefenaren (> III)
 - Handleiding mogelijke oefeningen

Vorm van de behandelmodules

- Omschreven doelstellingen
 - In de regel worden twee of drie doelstellingen met elkaar gecombineerd
- Mogelijkheden voor in te zetten kunstzinnige middelen
 - Keuzemogelijkheden om af te stemmen op de individuele cliënt of groep
- Attitude-aspecten die aansluiten bij de doelstelling
 - Algemene en specifieke aspecten
- Te verwachten resultaatgebieden
 - Observaties waaraan je kunt aflezen in hoeverre het doel wordt behaald

De hechtingspiramide

Truus Bakker-van Zeil

Midden: basisvermogens. Links: lichaamsgericht zintuig.
Rechts: emotie bij onvoldoende ontwikkeling van het basisvermogen.

Werkingen muziek- en beeldende therapie

Muziek	Beeldend
<ul style="list-style-type: none">• <i>in beweging komen</i>• <i>motivatie ervaren</i>• <i>gevoelens tot in het lichaam ervaren</i>• <i>contact exploreren</i>• <i>expressie mogelijkheden vergroten</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>tot rust brengen</i>• <i>concentratie oefenen</i>• <i>grenzen ervaren</i>• <i>inzicht in eigen gevoelens verwerven</i>• <i>reflectie oefenen</i>

Doelstellingen

Muziektherapie	Beeldende therapie
I Veiligheid en vertrouwen creëren	I Veiligheid en vertrouwen creëren
II Verbinding met het handelen versterken	II Rust en aandacht versterken
III Tot zichzelf komen, tot rust komen	III Verbinding met het handelen versterken
IV Lichaamsgevoel en lichaamsbewustzijn versterken	IV Eigen belevingswereld leren kennen
V Zelfvertrouwen en zelfbewustzijn versterken	V Gevoelens, stemmingen en emoties hanteren en reguleren
VI Contactmogelijkheden versterken	VI Structuur en grenzen ervaren en hanteren
VII Structuur en grenzen ervaren en hanteren	VII Zelfvertrouwen en zelfbewustzijn versterken
VIII Gevoelens en emoties leren herkennen	
IX Reguleren van spanning, emoties, stemming	

Format per doelstelling

VI <u>Contactmogelijkheden versterken</u>	
Kernbegrippen: leren afstemmen, samenwerken, samenspelen	
Rationale	Motivering van de therapiemethode bij de doelstelling
Indicaties voor behandeldoel	Omschrijving van de problematiek
Contra-indicaties	Wanneer is de therapie niet inzetbaar?
Muzikale interventies	Belangrijkste vormen van mediumspecifiek handelen
Ondersteunende (niet mediumspecifieke) interventies	Formulering van pedagogisch-didactische aanwijzingen
Aspecten m.b.t. professionele attitude en opbouw therapeutische relatie	Specifieke aandachtsgebieden voor de attitude bij de betreffende doelstelling
Waargenomen effecten	Door therapeuten waargenomen effecten, die bij onderzoek kunnen dienen als observatiecriteria
Randvoorwaarden	Hanteerbare setting

Rationale

VI Contactmogelijkheden versterken

Kernbegrippen: leren afstemmen, samenwerken, samenspelen

- Muzikaal samenspel geeft de mogelijkheid tot een vorm van contact die via de klank verloopt. Dit geeft een minder directe of confronterende ontmoeting dan bij het verbale contact.
- Het is een veilig gebied om te experimenteren, leren afstemmen, reageren, invoegen en samenwerken. Het muzikale gesprek is een oefenveld voor het gesprek met woorden.
- Deze doelstelling is met name gerelateerd aan niveau 3 van de hechtingspiramide: zelfvertrouwen (zie dia 5).

Indicaties voor behandeldoel

- Moeite met een houding vinden in het sociale contact (> ambivalentie).
- Vermijdend gedrag.
- Controlerend gedrag.

Contra-indicaties

- Het kind kan de één op één setting niet hanteren. (Soms is groepstherapie dan wel mogelijk).

Muzikale interventies

- Beurtspel, waarbij de afwisseling van luisteren en zelf spelen wordt geoefend (bv. op djembees, staafspelen, (bourdon)lieren, gitaar, fluiten)
- Samenspel, zowel op een vrije manier als met spelregels (bv. op djembees, trom/metallofoon, chrotta/fluit, gitaar, piano)
- Bij jonge kinderen: nabootsliedjes met beweging en gebaar
- Afstemmingsoefeningen, bijvoorbeeld met tempo, ritme of dynamiek
- Wisseling van rollen (bv. bij begin/einde, begeleidende/solostem)

Ondersteunende (niet mediumspecifieke) interventies

- Bespreken van muzikale ervaringen en samenspel
 - Specifieke vragen, passend bij doelstelling en aansluitend bij het niveau van de cliënt, bijvoorbeeld:
 - Wat deed je zelf en wat zag je de ander doen?
- Indien van toepassing: Communicatie ondersteunende middelen inzetten (zoals pictogrammen of bv. pop of knuffel)

Professionele attitude en opbouw therapeutische relatie

- Hier gelden met name de aspecten die voor veiligheid belangrijk zijn (zie doelstelling I).
Verder:
- Gelijkwaardigheid combineren met leiding geven
- Eenduidige boodschappen en vragen hanteren (niet meer dan één tegelijk)

Waargenomen effecten

Binnen de therapie:

- Afstemming in tempo, ritme en dynamiek
- Luisteren naar inbreng van de ander
- Laten uitklinken van speelbeurten
- Spelregels hanteren
- Afwisselen van leiden en volgen
- Vertrouwelijke momenten met de therapeut

Buiten de therapie:

- Verbetering deelname aan groepsactiviteiten/spelen

Randvoorwaarden

- Hanteerbare setting, met name qua groeps grootte en samenstelling.

Voor meer informatie: [:damen.o@hsleiden.nl](mailto:damen.o@hsleiden.nl)